

Summative Assessment-I (2014-15)

Class - VIII

Sub. - Sanskrit

Time - 2½ hrs.

M.M. - 90

निर्देश:- (i) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारि खण्डानि सन्ति।

(ii) सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि क्रमानुसारं दीयताम्।

खण्ड - 'क' (अपठित अवबोधनम्)

(10)

प्रश्न-1. अधोलिखितान् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

(10)

दीपावली प्राचीनतमं पर्व। अस्मिन् दिने सर्वाधिकं आकर्षकं मनोरञ्जनं भवति। स्फोटकानाम् आस्फोटनम् विचित्राणि वर्णयुक्तानि स्फोटकानि आकाशे भूमौ च विविधरूपाणि दर्शयन्ति। जनाः तानि दृष्ट्वा तुष्यन्ति। परन्तु अति सर्वत्र वर्जयेत्। रात्रौ आस्फोटकानां शब्दः कर्णो बधिरीकरोति वायुमण्डलं च दूषयति। पूर्वं तु जनसंख्या सीमिता आसीत्। वृक्षाः वायुं शुद्धं कुर्वन्ति स्म। इदानीम् जनसंख्या प्रवृद्धा, वृक्षसंख्या च क्षीणा। विस्फोटकेभ्यः निर्गतः धूमः रुग्णान् पीडयति, नवजातशिशुभ्यः हानिकरः सिध्यति। दीपावलि-समये शरदि आकाशः निर्मलः भवति। सर्वत्र पवित्रता विराजते। अतः वयम् आनन्देन दीपावलिं मानयेम, वसुन्धरां भूषितां कुर्याम न तु दूषिताम्।

(i) एकपदेन उत्तरत।

(½ × 4 = 2)

(क) केषाम् आस्फोटनं सर्वेभ्यः आकर्षकं मनोरञ्जकम् च ?

(ख) दीपावलिः कस्मिन् ऋतौ भवति ?

(ग) के वायुं शुद्धं कुर्वन्ति ?

(घ) सर्वत्र का विराजते ?

(ii) पूर्णवाक्येन उत्तरत।

(1 × 2 = 2)

(क) स्फोटकानां धूमः कान् पीडयति ?

(ख) दीपावलि समये आकाशः कीदृशः भवति ?

(iii) भाषिकं कार्यम्।

(1 × 4 = 4)

(क) 'प्रवृद्धा' इति पदस्य अत्र किं विलोमपदं गद्यांशे प्रयुक्तम् ?

(अ) दुर्बला

(ब) क्षीणा

(स) सीमिता

(द) वसुन्धरा

(ख) 'निर्मलः' इति पदस्य पर्यायपदं किम् ?

(अ) स्वच्छः

(ब) सर्वत्र

(स) क्षीणः

(द) पवित्रता

(ग) 'सर्वत्र पवित्रता विराजते' अत्र किं अव्ययपदम् ?

(अ) पवित्र

(ब) पवित्रता

(स) विराजते

(द) सर्वत्र

(घ) 'प्राचीनतमं पर्व' अत्र विशेष्यपदं किम् ?

(अ) प्राचीन

(ब) तमं

(स) पर्वः

(द) प्राचीनतमं

(iv) अस्य गद्यांशस्य उचितं शीषकं लिखत।

(2)

खण्ड - 'ख' (रचनात्मक कार्यम्)

(15)

प्रश्न-2. स्व-विद्यालयस्य वर्णनं कुर्वन् मित्रं प्रति लिखितम् इदम् अपूर्ण पत्र मञ्जूषातः पदानि विचित्य पूरयत।

(½ × 10 = 5)

मञ्जूषा:- सुहृद्, लेखिष्यामि, प्रशंसनीया, विकास, परिश्रमिणः, नमस्कारः, वर्णनं, शोभनं, कुशलोऽस्मि, अध्यापकाः

रामनगरम्

कुरुक्षेत्रम्।

तिथि : 26.09.2014

प्रिय (i) _____

सप्रेम (ii) _____ ।

अहम् अत्र (iii) _____ । अहम् अधुना स्वविद्यालयस्य (iv) _____ कर्तुम् इच्छामि । मम

विद्यालयः अतीव विशालः (v) _____ वातानुकूलितः च अस्ति । अस्माकं सर्वे (vi) _____

मनोयोगेन पाठयन्ति । तेषां योग्यता वस्तुतः (vii) _____ । मम विद्यालये सर्वे छात्राः अपि (viii) _____

सन्ति । विस्तरेण पुनः (ix) _____ ।

मातापितृचरणयोः प्रणामाः ।

भवतः (x) _____

गोपालः

प्रश्न-3. अधोलिखितान् संवादान् मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दैः पूरयन्तु । (1 × 5 = 5)

मञ्जूषाः (पुरस्कारम्, वार्षिकोत्सवः, आगच्छामि, गमिष्यामि, भविष्यन्ति)

राधिका- अयि विशाखे ! अद्य मम विद्यालये (i) _____ अस्ति ।

विशाखा- अहम् स्वपित्रां सह विद्यालयं (ii) _____ ।

विशाखा - राधिके! किं तत्र तव मित्राणि अपि (iii) _____ ।

राधिका - आम् । तत्र अहं (iv) _____ अपि लप्स्ये ।

विशाखा - अति शोभनम्, प्रतीक्षस्व तावत् । सज्जीभूय अहम् अपि (v) _____ ।

प्रश्न-4. निम्नलिखित में से किसी एक शीर्षक पर निबन्ध लिखिए (5 वाक्य) :- (1 × 5 = 5)

अस्माकं विद्यालयः, वसन्त ऋतुः, विद्यायाः महत्त्वम्

खण्ड - 'ग' (अनुप्रयुक्त व्याकरण)

(30)

प्रश्न-5. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कित पदेषु सन्धिम् वा कुरुत । (1 × 4 = 4)

(i) रमेशः विद्यालयं गच्छति । _____ + _____

(ii) सः सदा+एव सत्यं वदति । _____

(iii) हिमालयः अस्माकं देशस्य प्रहरी अस्ति । _____ + _____

(iv) परोपकारः एकः सद्गुणः अस्ति । _____ + _____

प्रश्न-6. उचित शब्दरूपैः अधोलिखितानि रिक्तस्थानानि पूरयन्तु- (1 × 4 = 4)

बालकः _____ बालकाः _____

_____ मुनी _____ मुनीन _____

फलम् _____ फले _____

त्वम् _____ यूयम् _____

प्रश्न-7. उचित धातुरूपैः अधोलिखितानि रिक्तस्थानानि पूरयन्तु- (1 × 4 = 4)

भवतु _____ भवन्तु _____

पश्यामि _____ पश्यावः _____

_____ करिष्यतः _____ करिष्यन्ति _____

वदेत् _____ वदेताम् _____

प्रश्न-8. संख्यावाचक शब्दाः लिखत- (1 × 4 = 4)

12, 25, 42, 50

प्रश्न-9. अधोलिखितेषु समस्तपदेषु विग्रहं कुरुत- (1 × 4 = 4)

1- विद्यालयः 2- राजपुत्रः 3- त्रिलोकी 4- कृष्णसर्पः

प्रश्न-10. प्रकृति-प्रत्ययान् योजयित्वा पदनिर्माणं कुरुत ।

(1 × 4 = 4)

(i) पठ् + क्त्वा =

(ii) हस् + क्त =

(iii) अनुशासनम् =

(iv) लिख् + क्त्वा =

प्रश्न-11. अधोलिखितेषु उपसर्गक्रियापदेषु उपसर्ग क्रियापदं च पृथक् कुरुत ।

(1 × 3 = 3)

(i) प्राचलत् = _____ + _____

(ii) सम्भवति = _____ + _____

(iii) अनुशासनम् = _____ + _____

प्रश्न-12. गिजन्त तथा प्रेरणार्थक क्रियायें किसे कहते हैं ? उदाहरण सहित स्पष्ट करो ।

(3)

खण्ड - 'घ' (पठित अवबोधनम्)

(35)

प्रश्न-13. हिन्दी भाषायाम् अनुवादम् लिखत ।

(4)

द्वौ अश्वौ द्वौ च अश्वारोहिणौ । एकः बालकः एका च बालिका । बालिकायाः अश्वः तीव्रतरं धावति । अकस्मात् बालकः धावतः अशवात् पतन्नस्ति । बालिका त्वरितं तम् उत्थापयति, निजाश्वे उपवेशयति गृहं च प्रत्यावर्तते । सेयम् आसीत् वीरबालिका 'मनुः' । मोरोपन्तताम्बे महोदयस्य कन्या । पश्चात् सैव झाँसीराज्ञी वीराङ्गना लक्ष्मीबाई इति नाम्ना प्रसिद्धा अभवत् ।

प्रश्न-14. हिन्दी भाषायाम् श्लोकस्य अर्थं लिखत ।

(4)

सुखदुःखे समे कृत्वा लाभालाभौ जयाजयौ ।
ततो युद्धाय युज्यस्व नैवं पापमवाप्स्यसि ॥

प्रश्न-15. अधोलिखितानां शब्दार्थाः लिखत । (कोई चार)

(1 × 4 = 4)

वृष्टिः, स्वर्णमयी, प्रचण्डा, वीराङ्गना, भिक्षुकः, नागदन्ते

प्रश्न-16. निर्देशानुसार वाक्यानि लकारे परिवर्तनम् कुरु ।

(1 × 4 = 4)

(क) अहं दूरदर्शनं पश्यामि । (लृट् लकार)

(ख) बालाः दुग्धं पिबन्ति । (लोट् लकार)

(ग) त्वं मन्दिरं गच्छ । (लट् लकार)

(घ) सा फलम् न अखादत् । (विधिलिङ् लकार)

प्रश्न-17. वाक्यानि शुद्धं कुरुत ।

(1 × 4 = 4)

(क) रविं नमः ।

(ख) ते सूर्याय नमन्ति ।

(ग) पृथिवीं द्वे गती स्तः ।

(घ) एतस्य जलचक्रात् कारणं किम् ?

प्रश्न-18. अधोलिखितानि प्रश्नानि उत्तरत- (कोई चार)

(1 × 4 = 4)

(क) पुरुषस्य अधिकारः कुत्र अस्ति ?

(ख) डॉ० राजेन्द्रप्रसादस्य जन्म कस्मिन् प्रान्ते अभवत् ?

(ग) आरुणेः कुरुः कः आसीत् ?

(घ) देवभूमिः का अस्ति ?

(ङ) कः पूर्वदिशायाम् उदेति ?

(च) कः ज्ञानं लभते ?

प्रश्न-19. रिक्तस्थानानि पूर्ति कुरुत।

(1 × 4 = 4)

- (क) भिक्षुकः अतीव _____ आसीत्। (पण्डितः, दानी, कृपणः)
(ख) पादेन _____ पत्नीं ताडयिष्यामि। (शिक्षितां, अबाध्यां, सुशीलां)
(ग) _____ सुखं दुःखाय एव भवति। (आत्मवंश, विद्यार्जितं, कल्पितं)
(घ) भिक्षुकः _____ घटमेव पादेन अताडयत्। (जलपूरितं, चूर्णपूरितं, ताण्डुलपूरितं)

प्रश्न-20. सही कथनों पर '✓' चिह्न लगाएँ।

(1 × 4 = 4)

- (क) राज्ञः मनसि त्रय प्रश्नाः आगताः।
(ख) प्रश्नान् श्रुत्वा संन्यासी त्वरितं उत्तरं दत्तवान्।
(ग) उद्यानकार्ये राजा संन्यासिनः सहायतां कृतवान्।
(घ) पीडितः जनः राज्ञः अङ्गरक्षकः आसीत्।

प्रश्न-21. संस्कृत भाषायाम् अनुवादं कुरुत-

(1 × 3 = 3)

- (क) नीरोग व्यक्ति सुखी होते हैं।
(ख) पानी से भरे घड़े को ले आओ।
(ग) हर रोज व्यायाम करना चाहिए।